

Arvamuse avaldamine raamatupidamise seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (516 SE) eelnõu kohta

Lugupeetud Jaak Aab!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) pöördub Riigikogu majanduskomisjoni poole seoses raamatupidamise seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (516 SE) eelnõuga, millega muu hulgas tõstetakse audiitortegevuse seaduses sätestatud auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärasid 25% ning võetakse üle ELi kestlikkusaruandluse direktiiv.

Kaubanduskoja seisukohtade lühikokkuvõte:

- Pöördusime 2023. aasta mais Rahandusministeeriumi poole ettepanekuga tõsta auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärasid, et vähendada ettevõtete koormust ja kulusid. Peame positiivseks, et Rahandusministeerium on lisanud eelnõusse piirmäärade tõstmise.
- Teeme ettepaneku tõsta auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärasid eelnõus sätestatud (§2 punktid 54-55 ja 58-61) 25% asemel 50%. Sama ettepaneku on varasemalt teinud ka Eesti Raamatupidajate Kogu. Piirmäärade tõstmine sellises ulatuses on vajalik, et vähendada suuremal määral ettevõtete koormust ja kulusid ning leevendada audiitorkontrolli teenuse kättesaadavuse probleemi. Lisaks on piirmäärade tõstmine vajalik, sest alates piirmäärade viimatisest tõstmisest (1. jaanuar 2016) on tarbijahinnaindeks kasvanud 57%.
- Uued piirmäärad peavad jõustuma veel 2024. aastal, sest siis saavad ettevõtted kohaldada neid 2024. aasta kohta koostatud majandusaasta aruannete puhul.
- Toetame eelnõus sisalduvat punkti (§ 2 punkt 64), et Rahandusministeerium on kohustatud analüüsima kord kahe aasta jooksul auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärasid ning vajaduse korral neid ajakohastama.

Järgnevalt tutvustame oma seisukohti ja ettepanekuid lähemalt.

I Auditi ja ülevaatuse piirmäärad

Audiitortegevuse seaduse §-des 91 ja 92 on sätestatud auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärad. Eelnõu § 2 punktidega 54-55 ja 58-61 tõstetakse auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärasid 25%. Eelnõu § 2 punktide 54 ja 55 kohaselt on edaspidi raamatupidamise aastaaruande audit kohustuslik raamatupidamiskohustuslasele, kes täidab ühe tingimuse kolmest järgnevast:

- müügitulu või tulu 15 miljonit eurot (kehtiv 12 miljonit eurot);
- varad 7,5 miljonit eurot (kehtiv 6 miljonit eurot);
- keskmine töötajate arv 180 inimest (ei muudeta).

Eelnõu § 2 punktide 58-61 kohaselt on ülevaatus edaspidi kohustuslik raamatupidamiskohustuslasele, kes täidab järgnevast kolmest tingimusest kaks:

- müügitulu või tulu 2 miljonit eurot (kehtiv 1,6 miljonit eurot);
- varad 1 miljon eurot (kehtiv kaheksasada tuhat eurot);
- keskmine töötajate arv 24 inimest (ei muudeta).

Samuti on ülevaatus edaspidi kohustuslik, kui raamatupidamiskohustuslane täidab ühe tingimuse kolmest järgnevast tingimusest:

- müügitulu või tulu 6 miljonit eurot (kehtiv 4,8 miljonit eurot);
- varad 3 miljonit eurot (kehtiv 2,4 miljonit eurot);
- keskmine töötajate arv 72 inimest (ei muudeta).

Kaubanduskoda teeb ettepaneku tõsta eelnõu § 2 punktides 54-55 ja 58-61 sätestatud auditi ja ülevaatuskohustuse piirmäärasid müügitulu või tulu ning varade osas praeguse 25% asemel 50%. Piirmäärade tõstmine eelnõus sätestatust suuremas ulatuses on vajalik järgmistel põhjustel.

1) Tarbijahinnaindeksi kasv on olnud oluliselt kiirem kui plaanitav piirmäärade tõus.

Rahandusministeerium põhjendab eelnõu seletuskirjas (lk 26) 25%-list auditi ja ülevaatuskohustuse piirmäärade tõstmist muu hulgas tarbijahinnaindeksi tõusuga, mis on viimase kümne aastaga kasvanud Euroopa Liidus 27,2%. Kaubanduskoja hinnangul on igati mõistlik vaadata piirmäärade tõstmisel tarbijahinnaindeksi muutust, sest sellel on tugev seos müügitulu ja varade väärtuse muutusega. Samas tuleb lähtuda Eesti, mitte Euroopa Liidu tarbijahinnaindeksi muutusest. Auditi ja ülevaatuskohustuse piirmäärasid tõsteti viimati 2016. aasta alguses ja alates sellest hetkest kuni 2024. aasta septembrini on tarbijahinnaindeks Statistikaameti andmetel kasvanud Eestis 57%. Seega on igati mõistlik tõsta auditi ja ülevaatuskohustuse piirmäärasid müügitulu või tulu ning varade osas 50% ehk tarbijahinnaindeksi muutuse võrra.

2) Leeveneb audiitorkontrolli teenuse kättesaadavuse probleem.

Oleme viimase paari aasta jooksul saanud paljudelt ettevõtetelt tagasisidet, et vandeaudiitori leidmine on osutunud varasemaga võrreldes oluliselt keerukamaks. Seetõttu on esinenud ka juhtumeid, kus äriühing ei ole tähtaegselt esitanud majandusaasta aruannet, sest pole leitud vandeaudiitorit, kes soovitud tähtaja jooksul viiks läbi audiitorkontrolli. Ühest küljest on probleem tingitud ilmselt sellest, et auditi ja ülevaatuskohustuse piirmäärasid ei ole aastaid muudetud ning seetõttu on suurenenud ettevõtete arv, kel lasub audiitorkontrolli kohustus. Teisest küljest on vandeaudiitoritele lisandunud või kohe lisandumas uusi ülesandeid, näiteks kestlikkusaruannete auditeerimine, mille tulemusena väheneb nende teenuste kättesaadavus. Lisaks on meieni jõudnud info, et viimasel ajal on vähenenud vandeaudiitorite/audiitorettevõtjate arv. Sellele viitab ka eelnõu seletuskiri (lk 47), kus on toodud välja, et viimase viie aasta jooksul on audiitorettevõtjate arv olnud ligikaudu 130, kuid 2022/2023 aastal on audiitorettevõtjate arvu langus turu

väiksust arvestades olnud märkimisväärne. Auditi ja ülevaatuse piirmäärade tõstmine eelnõus plaanitud suuremas ulatuses aitab audiitorkontrolli teenuse kättesaadavuse probleemi kui mitte kaotada siis vähemalt leevendada.

3) Väheneb ettevõtete töökoormus ja kulud.

Eelnõus sätestatud kõrgemad piirmäärad aitavad vähendada ettevõtete töökoormust. Näiteks muutuks ettevõtete jaoks kergemaks vandeaudiitori leidmine. Lisaks väheneks ettevõtete hulk, kes esitavad majandusaasta aruande äriregistrile hilinemisega põhjusel, et audiitorkontrolli teenuse osutajat on keeruline leida. Kõrgemate piirmäärade korral väheneksid ka kulud nende ettevõtete jaoks, kes muudatuse tulemusena vabanevad auditi või ülevaatuse kohustusest. Eelnõu seletuskirja (lk 48-49) kohaselt vabaneb eelnõus sätestatud piirmäärade jõustumisel 583 juriidilist isikut ülevaatuse kohustusest ning 544 juriidilisel isikul asendub auditi kohustus ülevaatuse kohustusega. Kokku hoiaksid ettevõtted eelnõus oleva lahenduse abil kokku ca 1,9 miljonit eurot aastas. Kaubanduskoja ettepanek tõsta piirmäärasid 25% asemel 50% avaldaks positiivset mõju veelgi rohkematele ettevõtetele. See tähendab, et rohkematel ettevõtetel asenduks auditi kohustus ülevaatuse kohustusega ning rohkem ettevõtteid vabaneks ülevaatuse kohustusest. Kokkuvõtteks väheneksid ettevõtete koormus ja kulud suuremas ulatuses kui eelnõus sisalduva lahenduse korral.

4) Majanduskeskkonna üldine usaldusväärsus on jätkuvalt tagatud.

Viimati tõusid auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärad 2016. aasta alguses ning muudatuste seletuskirjas (Raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja lk 33) on kirjas põhimõte, et auditi või ülevaatusega hõlmatud raamatupidamise aastaaruannete osatähtsus tuleb hoida vahemikus 80% +/- 3% rahvamajanduse käibest ja varade mahust. Näiteks 2022. aastal oli 80% müügitulust ja 88% varadest kaetud audiitorkontrolliga.

Eelnõu seletuskirjas (lk 26, 49) on toodud välja, et kui eelnõus sisalduvad piirmäärad oleksid kehtinud 2022. aasta aruannetele, siis oleks audiitorkontrolliga hõlmatud müügitulu kaetus langenud 1,2% võrra ehk ca 79% ettevõtete müügitulust oleks jätkuvalt kaetud audiitorkontrolliga ning varade osas oleks langus 0,7% ehk ca 87% varadest oleks jätkuvalt kaetud audiitorkontrolliga.

Kaubanduskoja ettepaneku (tõsta auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäärasid 25% asemel 50%) elluviimisel väheneksid audiitorkontrolliga hõlmatud müügitulu ja varade osakaal ettevõtete müügitulust ja varadest väga vähesel määral. Näiteks kui eeldada, et piirmäärade kaks korda suuremas mahus tõstmisel väheneksid ka eelpool nimetatud osakaalud kaks korda rohkem, siis sellisel juhul oleks endiselt ca 78% ettevõtete müügitulust ja ca 86% varadest kaetud audiitorkontrolliga. Juhime tähelepanu, et näiteks 2020. aastal oli 78% müügitulust ning 2017. aastal 86% varadest kaetud audiitorkontrolliga, kuid nendel aastatel ei tõstatanud Rahandusministeerium ega ühiskond laiemalt probleemi, et majanduskeskkonna üldine usaldusväärsus on kannatada saanud.

Kaubanduskoja ettepaneku elluviimisel jääb audiitorkontrolliga kaetud müügitulu osatähtsus sellisesse vahemikku, millest on ka Rahandusministeerium varasemalt lähtunud (80% +/-3%), kuid varade puhul oleks osatähtsus jätkuvalt kõrgem. Isegi kui piirmäärade tõstmisel oleks müügitulu puhul osatähtsuse langus veidi suurem, näiteks audiitorkontrolliga oleks kaetud ca 75% müügitulust, siis ei tähenda see automaatselt, et majanduskeskkonna üldine usaldusväärsus on kannatada saanud.

Rahanduskomisjon ei ole varasemalt arvesse võtnud Kaubanduskoja ettepanekut tõsta auditi ja ülevaatuse kohustuse piirmäär 50% põhjusel, et see ei taga majanduskeskkonna usaldusväärset ja läbipaistvat. Samas ei ole Rahandusministeerium esitanud meile selle kohta veenvaid põhjendusi. Rahandusministeerium on meedia vahendusel selgitanud, et piirmäärasid ei saa rohkem tõsta, sest siis väheneb audiitorite töövõtte arv ja auditikohustuslaste arv. Ettevõtlikkes keskkonnas läbipaistvuse ja usaldusväärse jaoks ei ole need näitajad olulised. Selle asemel tuleb vaadata, kui suur osa käibest ja varade mahust on kaetud auditite ja ülevaatustega, kuid Rahandusministeerium ei ole seda Kaubanduskoja ettepaneku kontekstis teinud.

Seega ei kaasne Kaubanduskoja hinnangul piirmäärade suuremas mahus tõstmisega olulist mõju majanduskeskkonna usaldusväärsele. Mõju on, kuid see on üliväike ja ei saa olla mõjuvaks põhjuseks, et mitte tõsta piirmäärasid 50%. Muudatusega kaasnev positiivne mõju (ettevõtete koormuse ja kulude vähenemine) kaalub selle kindlasti üles.

Kaubanduskoja ettepanek:

Ettevõtete kulude ja koormuse vähendamiseks ning audiitorkontrolli teenuse kättesaadavuse probleemi leevendamiseks teeme ettepaneku muuta eelnõu § 2 punktide 54-55 ja 58-61 sõnastust ja sõnastada need sätted järgmiselt:

„54) paragrahvi 91 lõike 2 punktis 1 asendatakse arv „12 000 000“ arvuga „18 000 000“;

55) paragrahvi 91 lõike 2 punktis 2 asendatakse arv „6 000 000“ arvuga „9 000 000“;

58) paragrahvi 92 lõike 1 punktis 1 asendatakse arv „1 600 000“ arvuga „2 400 000“;

59) paragrahvi 92 lõike 1 punktis 2 asendatakse arv „800 000“ arvuga „1 200 000“;

60) paragrahvi 92 lõike 2 punktis 1 asendatakse arv „4 800 000“ arvuga „7 200 000“;

61) paragrahvi 92 lõike 2 punktis 2 asendatakse arv „2 400 000“ arvuga „3 600 000“;

II Kestlikkusaruandluse eeltäitmine riiklike andmekogude abil

Eelnõuga võetakse üle ELi kestlikkusaruandluse direktiiv 2022/2464 ning sätestatakse kestlikkusaruannete koostamise, esitamise ja audiitorkontrolli läbiviimiseks vajalikud sätted.

Kaubanduskoda on seisukohal, et kestlikkusaruandluse kohustuse tekkimise puhul peab riik tegema omalt poolt kõik, et ettevõtete halduskoormus oleks võimalikult väike. Üks võimalus ettevõtete halduskoormuse vähendamiseks on see, et ettevõtteid ei peaks teatud juhtudel esitama dubleerivaid andmeid. Näiteks kui ettevõtte on esitanud varasemalt andmeid Keskkonnaameti infosüsteemi KOTKAS, siis dubleeriva osa suhtes

võiks saada kestlikkusaruandluse info eeltäita infosüsteemi KOTKAS esitatud andmetega. Infosüsteemis KOTKAS kogutakse andmeid näiteks komplekslubade, kiirgustegevuslubade, keskkonnatasude ja keskkonnalubade kohta ning nende lubadega seotud taotluste, aruannete ja seiretega. Seega KOTKAS infosüsteemi ning kestlikkusaruande ühisandmete automaatne esitamine vähendaks tunduvalt eelnimetatud lubade alusel tegutsevate ettevõtete koormust. Seega need andmed, mis täna kattuvad kestlikkusaruandega ning on varasemalt juba esitatud mõnes riiklikus infosüsteemis, võiksid automaatselt kesktalukusaruandes olla varasemate andmete põhjal eeltäidetud. Leiame, et kui on olemas ettevõtete halduskoormust ning kulusid vähendavad lahendused, siis tuleb neid ka rakendada.

Kaubanduskoja ettepanek:

Kaubanduskoda teeb ettepaneku, et ettevõtete halduskoormuse vähendamiseks looks riik meetmed, mille abil oleks võimalik juba varasemalt mõnes riiklikus infosüsteemis esitatud andmete põhjal eeltäita kestlikkusaruannet.

3. Eelnõu § 1 punkt 15

Eelnõu § 1 punkti 15 lõige 1 sätestab, et „Majandusaasta aruanne koostatakse eesti keeles kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Käesoleva seaduse § 24 lõigetes 2 ja 4 nimetatud kestlikkusaruande koostaja peab märgistama oma tegevusaruande, sealhulgas määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artikli 8 kohaselt avalikustatava teabe, kooskõlas delegeeritud määruses (EL) 2019/815, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/109/EÜ seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks ühtne elektrooniline aruandlusvorming (ELT L 143, 29.05.2019, lk 1–792), täpsustatud elektroonilise aruandlusvorminguga.“

Kuna Kaubanduskoja kommentaari ei ole varasemalt arvesse võetud, siis juhime taaskord tähelepanu asjaolule, et kuigi nimetatud säte võib olla juriidiliselt korrektselt sõnastatud, siis ei saa tavalugeja ning ettevõtja viidatud sätte sisust tegelikult aru. Kuna eelnõu § 1 punkt 15 lõige 1 puudutab majandusaasta aruannet, mida 2024. aastal pidi esitama kokku 274 744 juriidilist isikut, siis sellest sättest pole võimalik välja lugeda, mida need 274 744 juriidilist isikut täpselt tegema peavad.

Õiguskeel ning seadused peavad olema selged, lihtsad ja üheselt mõistetavad ning ei tohi tekkida olukorda, kus isik või ettevõtja, kellele on seadusega pandud kohustus, ei saa oma kohustusest aru, kuna see on liiga keeruliselt ja arusaamatult sõnastatud. Lisaks on käesoleva sätte kohta eelnõu seletuskirjas (lk 14-15) pikk selgitus, kus ilmneb, et tegelikult ei pea enam majandusaasta aruande esitajaid sellest punktist lähtuma, kuna see puudutab EL väärtpaberiturul noteeritud ettevõtteid, kes peavad edaspidi esitama XHTML vormingus majandusaasta aruande lisaks börsile ka äriregistrile. Et aga mõista, mida eelnõu § 1 punkti 15 lõige 1 teine lause tähendab, tulebki ette võtta seletuskiri, kuna ilma seda lugemata on võimatu mõista, mis on sätte sisu.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume eelnõu § 1 punkti 15 lõige 1 sõnastada nii, et see on selge, lihtsalt loetav ja üheselt mõistetav. Hetkel ei ole võimalik tavalugejal ehk majandusaasta

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

aruannete koostajatel, kellele see säte on suunatud, mõista, mis on neile seadusega pandud kohustus.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ene Rammo

Eesti Kaubandus -Tööstuskoja finantsdirektor peadirektori ülesannetes

Marko Udras

marko@koda.ee